

особливих привілеїв. Але якщо хтось починає щось шукати, а влада починає сприяти цьому, – ми вважаємо, що це є небезпечно для внутрішнього миру в народі” [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. “Патріарх Кирил придумав “Русский мир”, щоби відновити російську імперію”, – Патріарх Філарет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/all_news/community/religion_and_policy/40694/
2. Грищенко К. Україна як загальноєвропейський чинник / Костянтин Грищенко // Дзеркало тижня. – 2011. – № 1.
3. Кардинал Гузар: любов влади зашкодить УПЦ (МП). – 3 інтерв'ю Українській службі Бі-Бі-Сі 18 січня 2011р.
4. Мир Русский или Украинский? – два размышления на тему [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.theology.kiev.ua/article.php?cid=27&aid=332>
5. Релігія і влада в Україні: проблеми взаємовідносин: інформаційні матеріали до Круглого столу на тему: “Державно-конфесійні відносини в Україні станом на 2013 рік: рух до партнерства держави і Церкви чи до кризи взаємин?”. К. – 22 квітня 2013р.
6. Сюмар В. Церковно-релігійна ситуація у країні/ В. Сюмар, Є. Захаров, Т. Возняк// Нова влада: виклики модернізації. – 2011.
7. Яблонський В. М. Україна та проект “Руського миру”: аналітична доповідь/ Яблонський В.М., Здіорук С.І., Токман В.В. // Національний інститут стратегічних досліджень. – 2014.

УДК 172(533)

ХОЦЕВИЧ М.

Наук. керівник: Заплотинський Г.С., к. істор. н.
м. Київ.

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕТИКЕТУ АРАБСЬКИХ КРАЇН

У бізнесі однією з найголовніших деталей, які виконують важливу роль у спілкуванні та взаємодії партнерів – є діловий етикет. У кожній країні є свої традиції та особливості і при співпрацюванні з ними потрібно знати і дотримуватись їх правил.

Сучасний етикет в арабському світі зазнає впливу декількох чинників. Перш за все, це вплив ісламу, прийнятого в якості державної релігії в переважній більшості арабських країн. Теоретично життя будь-якого мусульманина, кожна його дія, його думки строго регламентуються Кораном і сунной¹. “Це книга, на яку нам вказав Бог ... Чому б нам не взяти її в якості керівництва при спілкуванні з людьми ... вона наставляє нас на шлях істинний в нашій роботі і поведінці в цьому світі ...” – пише Мухаммед Салім в своїй книзі “Священний Коран і людську поведінку” [3].

Під час знайомства з представниками з арабських країн потрібно показувати їм свою прихильність, гостинність. Чоловік, представляється жінці першим, незалежно від його віку і положення. Молодших за віком або службовому становищем слід представляти стар-

шим. Якщо знайомляться люди рівні за віком і положенням, то холостий повинен представлятися одруженому, а незаміжня жінка – заміжною. Одна людина представляється групі людей. Жінка представляється подружній парі першою.

В діловому етикеті є декілька форм привітання. Найбільш поширений спосіб вітання – рукоштовпання. Однак енергійне, міцне рукоштовпання на Заході, не застосовується. В арабському рукоштовпанні рука тримається стійко, чотири пальці долоні зведені і випрямлені, і рука іншої людини знизує в основному за рахунок використання свого великого пальця на тильній стороні його долоні. При цьому пальці не загинаються всередину. Рука не повинна бути млявою, інакше це говорить про жіночність. Араби не трусять руки один одного, а лише стискають їх на короткий момент і потім звільняють [2].

На діловій зустрічі поза домом можна обмежитися рукоштовпанням. Але ритуал вітання приймає більш складні форми, якщо зустріч проходить в будинку арабського партнера. При зустрічі араби між собою обнімаються та злегка торкаються один до одного щокою, поплескуючи по спині та плечах, але це не розповсюджується на іноземців. Їм не потрібно так робити. У арабів привітання є цілою процедурою: вони розпитують про здоров'я і справи. Ці питання можуть повторюватися. Потрібно вислухати араба та його побажання до кінця навіть якщо ви поспішаєте. Подальша розмова може бути не такою “гладкою”. Араби не вдаються до прямолінійних відповідей. Повільно ведуть переговори та розмови. Можуть виникнути проблеми під час переговорів із-за того що араби полюбляють торгуватися.

Під час спілкування з арабами не можна питати про здоров'я дружини та дітей, адже це може їх образити. Для них є важливим встановлення довіри між ними та їх партнерами, вони не люблять кудись поспішати, намагаються попередньо узгодити деталі що стосуються питань бізнеса. Велике значення для них мають мусульманські традиції. Їм привабливо, коли жінки, що будуть вести переговори з ними, прикрашають себе масивними та яскравими ювелірними прикрасами.

Пунктуальність є обов'язковою частиною для партнерів але іноді самі господарі не пунктуальні, тому не потрібно нервувати, якщо арабський партнер спізнюється. “Культурна дистанція” у арабів коротша, ніж та що прийнята у європейців. Дистанція для спілкування – 20–40 см.

Застілля є основою арабської гостинності. Їсти можна тільки правою рукою. Від їжі яку буде пропонувати господар не можна відмовлятися. Основні продукти для приготування страв в арабів є: баранина, козлятина, птах і дичина. Свинину араби не їдять. Традиційним напоєм є кава, яку п'ють дуже міцною, без цукру. До трапези, необхідно омийти руки, а після закінчення трапези знову зробити це. По арабському

етикету господареві не можна закінчувати прийом її раніше гостя.

Будучи в арабських країнах або взагалі на Близькому Сході, необхідно пам'ятати про те, що ліва рука в ісламських країнах вважається "нечистою". Те ж саме, до речі, відноситься і до Індії. Справа в тому, що ліва рука використовується для обмивання інтимних місць (обмивання замість використання туалетного паперу цілком виправдано з точки зору гігієни, особливо в жаркому кліматі). Тому передавати документи, візитні картки або сувеніри їй забороняється, якщо тільки ви заздалегідь не попередите, що ви лівша. Якщо вас запросять є плов руками, використовуйте для цього тільки праву руку. Подання про зв'язок лівої руки з невдачею, неблагополуччям, нещастям, а правою – з щастям і удачею, знайшло своє відображення і в Корані, і в Біблії.[1]

До подарунків в арабських країнах відносяться дуже педантично. Ніколи не потрібно дарувати мусульманину спиртне, щось з свинячої шкіри або картини з чоловіками та жінками.

В спілкування з арабськими партнерами потрібно розуміти і пам'ятати, що в різних частинах арабського світу є свої особливості в етикеті і поведінці. В Північній Африці не п'ють алкоголь та не прийнято взагалі пити під час їжі. У Марокко після прийому їжі, принесуть три склянки з м'ятою – які потрібно випити. На Близькому Сході не можна дарувати або давати гроші лівою рукою тому що вона вважається не щасливою і цим самим ви образите людину. В Тунісі коли ви будете вітатись, потрібно спочатку вклонитись, піднести праву руку до чола, потім до губ і потім до серця. У них цей жест означає: "Я думаю про тебе, я говорю про тебе, я поважаю тебе". Так же іноземець не має права запитуватись або звертатися з проханням до жінки арабського походження.

У арабів не прийнято вживати вино. Запрошуючи їх на ланч, обід або коктейль, не потрібно примушувати їх пити. Не можна подавати до столу свинину. Якщо перед кавою вам запропонували прохолодні напої – це означає, що час, відведений для зустрічі, вичерпано.

ЛІТЕРАТУРА

1. Журнала "Азия и Африка сегодня", № 7 (2004), Скани А.: "Арабский этикет. Языковые изыски, которые всегда на пользу", стр. 68
2. Книга "Арабские страны: обычаи и этикет", Брюс Ингхэм, Дж. Файад
3. Скани А.А. Арабский этикет: лингвострановедческие аспекты // Вопросы филологии. – 2005. – №1

УДК 281.9:94(477). 653

ЧУТЧЕНКО С.А.

м. Ніжин

ЗАРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ТЕОЛОГІЇ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Православна теологія як наука в Україні потребує нових умов для свого розвитку. За час незалежності сформувалось два освітньо-наукових напрямки української православної теології, які знайшли своє вираження в двох юрисдикціях православних церков в Україні. Один напрям – УПЦ Київського Патріархату, інший – УПЦ Московського Патріархату. Ми не беремо до уваги сучасної УАПЦ як таку, що не має всеукраїнського розвитку і не беремо до уваги УГКЦ, яка належить до РКЦ і за своїм віровченням не є православною.

У "Повісті минулих літ" під 1051 роком автор пише: "Поставив Ярослав русича Іларіона митрополитом, зібравши для цього єпископів" [10, с. 167]. Основним твором святителя Іларіона, до якого ми звертаємося, щоб дати характеристику його богословським поглядам є "Слово про закон і благодать". З перших сторінок його праці розкривається священна історія ізраїльського народу, який отримав Закон від Мойсея, щоб ним уникати ідолопоклонства та триматися законного правильного шляху у своєму житті. Народи Київської Русі жили в ідолопоклонстві, не знаючи закону, але завдяки князю Володимирі отримали не закон, а благодать через Хрещення. Зміст "Слова" показує глибокі знання автора Священного Писання Старого Завіту і Нового завіту, досить вдало митрополит цитує старозавітних пророків. Але Оригінальність твору полягає не просто у викладенні біблійних сюжетів чи якихось цитат, а у порівнянні образів, які майстерно застосовує святитель. "Дослідники відмічають, що йому немає аналогій у візантійській проповідницькій літературі" [8, с.12].

Через книгу "Шестоднев" відбувалось знайомлення русичів не тільки з самим її автором і його поглядами, а й з іншими християнськими отцями. Екзарх Іоан, як і повідомляє в Пролозі до своєї праці, використовує прямі думки і цитати таких отців, як Василій Великий, Іоан Золотоустий і інші. Маючи таке ядро при формуванні ранньої богословської школи Київської Русі приведе пізніше до виникнення "філософії серця". Але початкову основу ця "філософія" отримала саме в Київській Русі. Завдяки поглядам митрополита Іларіона, преподобного Нестора Літописця, аскетичним трудам світоглядним ядром цього світу стає "не "зовнішня" (як у римському світі), а "внутрішня" людина, тобто людина духовна, або "сердечна" ("серце" в біблійній символіці репрезентує дух, духовність)" [5, с.1112].

З самого початку Екзарх Іоан в слові про створення людини починає говорити про її душу, яка суттєво